

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут загальноуніверситетської підготовки
кафедра суспільно-гуманітарних наук

ЛОГІКА

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр»
зі спеціальності 263 «Цивільна безпека»
(на основі ОКР «Бакалавр»)

факультет агротехнологій та екології

2017 р.

Методичні рекомендації для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Логіка» для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 263 «Цивільна безпека». – Мелітополь, ТДАТУ, 2017. – 23 с.

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент Тараненко Г.Г.

Рецензент: кандидат філософських наук, доцент Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького Поправко О. В.

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук (протокол від 20 жовтня 2017 року № 3)

Завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук

_____ О.М. Максимець

«___» _____ 2017 року

Схвалено методичною комісією Навчально-науковий інститут загальноуніверситетської підготовки для спеціальності 263 «Цивільна безпека» здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр»

Протокол від 30 листопада 2017 року № 3

Голова _____ Г.Г.Тараненко

30 листопада 2017 року

Методичні вказівки для самостійної роботи розроблені відповідно до робочої програми з дисципліни «Логіка» для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 263 «Цивільна безпека» денної форми навчання Таврійського державного агротехнологічного університету. Матеріали містять зміст навчальної дисципліни, методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять, список рекомендованої літератури.

©Тараненко Г.Г., 2017рік

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Зміст курсу.....	5
Структура навчальної дисципліни.....	9
Самостійна робота № 1	
Тема: Предмет та значення логіки.....	11
Самостійна робота № 2	
Тема: Основні закони логіки.....	12
Самостійна робота № 3	
Тема: Форми мислення. Поняття.....	13
Самостійна робота № 4	
Тема: Особливості судження як форми мислення.....	14
Самостійна робота № 5	
Тема: Особливості умовиводу як форми мислення.....	15
Самостійна робота № 6	
Тема: Особливості індуктивного умовиводу.....	16
Самостійна робота № 7	
Тема: Аналогія та гіпотеза у пізнавальній діяльності людини.....	17
Самостійна робота № 8	
Тема: Доказ.....	18
Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль.....	19
Рекомендована література.....	21

ВСТУП

Мета викладання навчальної дисципліни «Логіка» полягає в тому, щоб у доступній формі сформулювати уявлення про закони й форми мислення та практичне значення науки, яка їх вивчає.

Завдання:

- навчити аналізувати термінологію та знаходити протиріччя в мисленні;
- навчити застосовувати логічні методи та формувати навички їх застосування;
- навчити використовувати отримані знання для того, щоб не допускати логічних помилок при складанні офіційних документів;
- формувати вміння аргументовано вести доказ певних тверджень, висувати, будувати і перевіряти версії, швидко знаходити раціональне зерно і помилки в розмірковуваннях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- особливості виникнення й розвитку логіки;
- сутність і зміст форм мислення та операцій з ними;
- онтологічний, гносеологічний та праксеологічний зміст основних формально-логічних законів;
- сутність, структуру й різновиди доведення та заперечення.

вміти:

- правильно вибудовувати логічні міркування в процесі мислення, визначати форми мислення, їх різновиди, сутність;
- оперувати з обсягом і змістом поняття, аналізувати види понять, відношення між поняттями, надавати правильне визначення понять; проводити поділ понять;
- виокремлювати суб'єкт і предикат судження, визначати розподіленість термінів, вирішувати завдання за логічним квадратом, будувати таблиці істинності для складних суджень;
- перетворювати безпосередні умовиводи шляхом операцій обернення, перетворення, протиставлення предикату, аналізувати структуру категоричного силлогізму;
- оперувати з фігурами і модусами категоричного силлогізму, робити висновки за стверджувальним і заперечним модусами умовно-категоричного умовиводу;
- будувати вірні докази і заперечувати помилкові твердження;
- будувати пряме і непряме доведення, знаходити типові помилки в структурних елементах доведення;
- боротися проти недопустимих способів, які застосовуються в ході дискусій.

ЗМІСТ КУРСУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПРЕДМЕТ І ЗНАЧЕННЯ ЛОГІКИ, ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ. ЗАКОНИ МИСЛЕННЯ. ПОНЯТТЯ ТА СУДЖЕННЯ.

Тема 1. Предмет і значення логіки [2, 7, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 53, 54, 55, 56, 57, 61, 62]. Мислення та його роль у пізнанні світу. Мислення як об'єкт вивчення логіки. Об'єктивна обумовленість внутрішньої структури розумового процесу. Основні компоненти змісту думки як відображення дійсності. Виникнення логіки та процес її формування. Аристотель - основоположник логіки. Логіка - наука про закони і форми правильного мислення. Специфіка предмету логіки. Місце логіки в системі наук. Формальна і діалектична логіка та їх співвідношення. Математична логіка. Поняття логічної форми (структури) думки і логічного закону. Єдність змісту думки і логічної форми. Істинність мислення і формально-логічна правильність міркування. Структура думки та її вираз за допомогою символів. Мислення і мова. Значення і роль логіки для науки і практики, для навчання і виховання. Логічне знання - необхідна умова досягнення істини в процесі міркування. Причини зростання значення логіки в сучасному житті. Культура мислення та роль логіки в її формуванні і розвитку. Логічна культура мислення особистості. Значення логічної культури в пізнанні і практичній діяльності людини.

Тема 2. Історія логіки [2, 17, 20, 21, 23, 53, 54, 55, 56, 57, 61, 62]. Процес зародження логіки в надрах філософії. Логіка Давньої Індії. Логіка Давньої Греції. Логіка мислителів досократичного періоду. Вчення Демокріта про індуктивну логіку, аналогію, гіпотезу. Апорії Зенона Елейського. Метод спростування Сократа. Вчення про дефініцію. Сократичні школи: мегарська (парадокси «Брехун!», «Купа», «Лисий», «Рогатий»), кіренська, кінічна. Діяльність софістичних шкіл. Аналітика Арістотеля. Логіка Середньовіччя. Схоластична логіка. Відкриття М.Псьола, Ж.Буридана, Д.Скотта, П.Абеляра. Логіка Нового часу. Дедуктивний метод Ф. Бекона, індукція Т. Гоббса, раціоналізм Р.Декарта, аксіоматика й теорія ймовірностей Б. Паскаля, «Етика» Б. Спінози, закон достатньої підстави Г.Лейбніца, трансцендентальна логіка І.Канта, діалектична логіка Г.Гегеля. Некласичний етап розвитку логіки. Математична логіка (Г.Лейбніц, Д.Буль, П.Порецький, С.Джевонс, Ч.Пірс, Дж.Пеано, О.Морган, Г.Фреге, Б.Рассел), багатозначна логіка (Я.Лукасевич, Г.Гейтинга), інтуїціоністська логіка (Л.Брауер, А.Марков, О.Колмогоров). Модальні логіки: алетична, темпоральна, епістемічна, деонтична.

Тема 3. Основні закони логіки [2, 7, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 53, 54, 55, 56, 57, 61, 62]. Основні формально-логічні закони. Об'єктивність законів логіки та їх зв'язок з людською практикою. Загальнолюдський характер формально-логічних законів. Закони логіки як знаряддя пізнання дійсності. Логічні помилки, що пов'язані з порушенням вимог законів логіки: софізми і паралогізми, їх характеристика. Закон тотожності та його сутність. Формула закону тотожності та його об'єктивна основа. Характеристика закону суперечності та його формула. Завдання, які вирішує закон суперечності. Застосування закону суперечності. Закон виключеного третього, його визначення і логічна формула. Сфера застосування закону виключеного третього, забезпечення ним послідовності правильної думки. Логічні помилки, пов'язані з порушенням закону виключеного третього. Об'єктивні підстави даного закону, його роль в пізнанні і практичній діяльності. Закон достатньої підстави, його зміст, визначення, і логічна формула. Поняття сутності закону достатньої підстави. Логічні

помилки, пов'язані з порушенням вимог закону достатньої підстави. Значення законів логіки. Роль логічних законів у сфері наукового пізнання.

Тема 4. Поняття [2, 7, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 53, 54, 55, 56, 57, 61, 62]. Поняття. Відмінність між поняттям і уявленням. Логічні способи характеристики понять: порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення. Відмінність між поняттям і словом та їх зв'язок. Зміст як сукупність існуючих ознак предметів, відображених у понятті. Обсяг та зміст поняття. Поділ понять на види за змістом і обсягом. Відношення між поняттями. Операції над поняттями: складання, множення, заперечення поняття, узагальнення, обмеження. Категорії як межа узагальнення. Роль поняття в пізнанні і практичній діяльності людини. Визначення (дефініція) як розкриття змісту поняття. Гносеологічні завдання визначення. Роль визначення у пізнанні і практиці. Реальні і номінальні визначення. Правила та помилки визначення. Відмінність визначення від опису, характеристики, порівняння, показу. Поділ поняття та його види (простий поділ, дихотомічний, класифікація).

Тема 5. Судження [2, 7, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 53, 54, 55, 56, 57, 61, 62]. Судження як основна форма мислення. Загальна характеристика судження і його структури: суб'єкт, предикат, зв'язка. Символи і формули суджень. Просте і складне судження. Судження і речення. Основні види простих суджень. Атрибутивні судження і судження із відношенням, їх вираз за формулами. Судження існування (екзистенційне) та його особливості. Роль суджень існування в процесі пізнання. Поділ суджень за змістом предикату, за якістю зв'язки, за обсягом суб'єкта, за модальністю, за типом логічних союзів. Категоричне судження як ствердження чи заперечення у безумовній формі. Поділ категоричних суджень на види за якістю та кількістю. Класифікація основних видів суджень. Розподіленість і нерозподіленість термінів у судженнях. Правила розподіленості термінів у судженнях. Символічне зображення розподіленості термінів. Поняття про квантори. Поділ суджень за модальністю. Відношення між судженнями: відношення протилежності (контрарності), відношення підпротилежності (підконтрарності), відношення суперечності (контрадикторності), відношення підпорядкування, їх сутність та характеристика. Відношення еквівалентності (рівнозначності). Практична і пізнавальна роль простих суджень в людській діяльності. Поняття складного судження. Процес утворення складних суджень. Судження та їх роль у логічному виразі норм і відношень людського спілкування. Роль складних суджень в практиці.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. УМОВИВІД, ДОВЕДЕННЯ ТА СПРОСТУВАННЯ. ЛОГІКА ПУБЛІЧНОГО МОВЛЕННЯ.

Тема 6. Умовивід як форма мислення [2, 7, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 53, 54, 55, 56, 57, 61, 62]. Загальне поняття про умовивід як форму мислення. Визначення умовиводу та його структура. Поняття логічної підстави та логічного наслідку. Види умовиводів. Правильний та неправильний умовивід. Необхідний умовивід. Безпосередні умовиводи. Опосередковані умовиводи. Висновки логіки висловлювань. Ймовірні умовиводи. Обернення судження. Перетворення судження. Протиставлення предикату. Протиставлення суб'єкту. Висновки за логічним квадратом. Дедуктивний, індуктивний умовиводи та умовивід за аналогією. Роль умовиводу в пізнанні і практиці.

Тема 7. Дедуктивні умовиводи [2, 7, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 53, 54, 55, 56, 57, 61, 62]. Визначення дедуктивного умовиводу. Дедукція як умовивід від загального до часткового. Достовірність висновків дедуктивного умовиводу. Категоричний силізм та його сутність. Термін категоричного силізму. Аксіома силізму, її

об'єктивний зміст та формулювання. Скорочені, складні та складноскорочені силогізми (ентимема, полісилогізм, соріти, еніхейрема). Загальні правила силогізму. Поняття про фігури силогізму: характеристика першої, другої, третьої та четвертої фігур. Модуси фігур силогізму та їх позначення. Правила і модуси першої, другої, третьої та четвертої фігур силогізму. Види категоричних силогізмів. Логічні помилки, які трапляються в категоричних силогізмах. Роль дедуктивного умовиводу в пізнанні і практиці.

Тема 8. Індуктивні умовиводи [2, 7, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 53, 54, 55, 56, 57, 61, 62]. Характеристика індукції як умовиводу від часткового до загального. Засновки і висновки в індукції та її побудова. Опосередкованість індуктивного умовиводу. Відмінність індукції від дедукції в спрямованості. Повна індукція та її визначення. Засновки і висновки як склад повної індукції. Подвійність засновків. Достовірність висновків повної індукції. Випадки застосування повної індукції. Логічна структура, пізнавальна роль і сфера застосування повної індукції. Характеристика неповної індукції. Особливість неповної індукції та її важливість для пізнання. Види неповної індукції та її важливість для пізнання. Види неповної індукції. Поняття наукової індукції. Логічна основа висновку в науковій індукції, ймовірні і достовірні висновки. Зв'язок наукової індукції з різними методами наукового дослідження. Методи індукції. Взаємозв'язок дедуктивного та індуктивних умовиводів, їх роль в пізнанні і практиці.

Тема 9. Аналогія та гіпотеза [2, 7, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 53, 54, 55, 56, 57, 61, 62]. Характеристика умовиводу за аналогією, його ознаки та структура. Сутність вихідного знання в аналогії. Безпосередня логічна основа висновків умовиводу за аналогією. Ступені ймовірності висновків та їх залежність від умов. Види аналогії. Аналогія предметів і аналогія відносин. Точна аналогія. Проста (неточна) аналогія. Аналогія як логічна основа висновків, здобутих за допомогою методу моделювання. Призначення методу моделювання. Оригінал і модель. Використання умовиводу за аналогією в науковому дослідженні. Гіпотеза як спосіб мислення. Гіпотеза як припущення і як спосіб мислення. Призначення гіпотези та її роль. Логічна структура гіпотези. Стадії процесу мислення в гіпотезі. Припущення як головний елемент будь-якої гіпотези. Критерії істинності гіпотези. Види гіпотез. Наукова гіпотеза та її роль в поясненні закономірностей розвитку явищ природи і суспільства. Робоча гіпотеза. Версія. Логічна структура версії. Предмет гіпотези і предмет версії. Часові виміри гіпотези і версії та роль в ньому фактів. Загальні і часткові версії як висновок індуктивного умовиводу. Моменти перевірки версії. Роль доказу і спростування в пізнанні, суспільному житті і практиці.

Тема 10. Доведення та спростування [2, 7, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 53, 54, 55, 56, 57, 61, 62]. Характеристика доведення як процесу думки. Структура побудови доведення: теза, аргументи (основа) і демонстрація (форма доказу). Теза як наявність положення, яке доводиться. Основна і часткова (підлегла) теза. Аргумент - істинна думка, котра обґрунтовує тезу. Основні види « аргументів»: факти дійсності, закони, аксіоми, визначення, раніше доведені положення. Характеристика видів аргументів. Поняття презумпції. Визначення понять. Наукові положення, теорії, принципи як аргументи доказу. Розподіл доведення на види. Поняття прямого доказу та його обґрунтування за непрямих доказів. Доказ від супротивного, або приведення до абсурду. Розподіл доведень на прямі і непрямі у логіці. Поняття спростування та його спрямованість. Способи спростування. Характеристика способів спростування. Правила доведення і спростування, помилки, які трапляються в доведеннях.

Тема 11. Логіка публічного мовлення [1, 6, 15, 46, 47, 49, 50]. Оратор і ритор. Платон та ідеал справжнього оратора. Образ оратора. Пафос, логос та етос у риторичній майстерності. Етично-моральний кодекс оратора – сукупність етичних вимог суспільства до ритора: скромність, чесність, доброзичливість, передбачливість, відповідальність. Цицерон про оратора. Риторичні ідеали античності: софістичний та сократівський. Риторичний ідеал християнського проповідника. Основні засади слов'янського, давньоукраїнського риторичного ідеалу. Український бароковий риторичний ідеал. Риторичні ідеали сучасної риторики: маніпулятивно-прагматичний (американський), гуманістичний, тоталітарно-пропагандистський (агональний). Завдання сучасної української риторики. Культура спілкування та мовний етикет. Способи впливу на людей під час комунікації. Маніпулювання. Стилї спілкування. Завдання оратора-початківця щодо формування індивідуального ораторського стилю публічного мовлення в межах гуманістичного риторичного ідеалу.

Тема 12. Основні засади красномовства [1, 6, 15, 46, 47, 49, 50]. Основні спроби класифікації видів і жанрів красномовства. Класифікація красномовства Арістотеля залежно від типу слухачів: дорадче, судове, епідейктичне. Різновиди жанрів класичної риторики залежно від характеру красномовства: апологія, інвектива, філіппіка, ієреміда, евкомія. Класифікація жанрів красномовства К.О. Сюннбергом за ознакою наміру оратора: інформаційний (освідомлюючий, оптативний (напучувальний, вітальний), роз'яснюючий, повчальний); аргументативний (доводжучий, полемізуючий); декларативний (агресивний, імперативний). Класифікація жанрів красномовства за Г.З.Апресяном (за суспільною цариною його застосування): соціально-політичне, академічне; судове; соціально-побутове; військове, дипломатичне, церковно-богословське, рекламне (економічне). Класифікація красномовства Х.Леммермана (за цільовою настановою): предметна доповідь, промова, яка висвітлює думку (дискусія, дебати), промова з певної нагоди (ювілей, народження, новосілля, поховання тощо), оповідання (про події), промова у дружньому колі (анекдот, тост). Особливості жанрових топік рамкових промов: урочистої промови, ювілейної, застільної, траурної (надгробної). Особливості діалогічного красномовства та його види: суперечка, дискусія, дебати, диспут.

Тема 13. Публічний виступ [1, 6, 15, 46, 47, 49, 50]. Поняття публічної промови. Цільова установка оратора. Етапи підготовки промови: вибір теми, складання плану, збирання матеріалу, запис, робота з текстом, тренування та запам'ятовування промови. Завдання та надзавдання оратора. Планування промови. Експромт. Види планів. Чинники успіху теми. Типи підготовки до промови, переваги і недоліки кожного з них. Методи підготовки. Робота над стилем (лексикою) та логікою тексту. Природні закони запам'ятовування. Техніка запам'ятовування. Прийоми мнемотехніки: кодування фразою, кодування азбукою цифр. Головні структурні частини композиції промови. Функції вступу та його різновиди. Ораторські прийоми захоплення уваги у вступі. Основні моделі викладу теми в головній частині промови. Основні композиційно-мовні конструкції викладу теми. Основні поняття і закони диспозиції. Логічні закони аргументації. Логічні помилки. Аналогічна аргументація. Демонстрація. Типи висновків та доцільність їх застосування. Способи розташування аргументів та їх класифікація. Способи спростування: софістичний та діалектичний. Правила спростування. Поняття композиції. Основні логічні форми викладу: аналіз, синтез, порівняння, розрізнення, індукція, дедукція, аналогія. Рекапітуляція та узагальнення як структурні частини закінчення. Функції та типи закінчення.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				
			годин				балів
			лк	лаб	сем. (пр.)	СРС	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПРЕДМЕТ І ЗНАЧЕННЯ ЛОГІКИ. ЗАКони МИСЛЕННЯ. ПОНЯТТЯ.							
1-2	Лекція 1	Логіка як наука	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 1	Предмет та значення логіки	-	-	2	-	5
	Самостійна робота 1	Роль логіки у пізнавальній діяльності людини	-	-	-	8	4
3-4	Лекція 2	Закони мислення	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 2	Основні закони логіки	-	-	2	-	5
	Самостійна робота 2	Неосновні закони логіки	-	-	-	7	4
5-6	Лекція 3	Поняття як форма мислення	4	-	-	-	-
	Практичне заняття 3	Форми мислення. Поняття	-	-	4	-	10
	Самостійна робота 3	Поняття у пізнавальній діяльності людини	-	-	-	14	12
7-8	ПМК 1	Підсумковий контроль за змістовий модуль 1	-	-	-	-	10
Всього за змістовий модуль 1 - 45 год.			8	-	8	29	50
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СУДЖЕННЯ. УМОВИВІД. ДОВЕДЕННЯ ТА СПРОСТУВАННЯ.							
9-10	Лекція 4	Судження як форма мислення	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 4	Особливості судження як форми мислення	-	-	2	-	6
	Самостійна робота 4	Роль судження у пізнанні людини	-	-	-	7	5
11-12	Лекція 5	Умовивід як форма мислення. Дедуктивний умовивід	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 5	Особливості умовиводу як форми мислення	-	-	2	-	7
	Самостійна робота 5	Дедуктивний умовивід у пізнавальній діяльності людини	-	-	-	8	5
	Лекція 6	Індуктивні умовиводи	2	-	-	-	-

13-14	Практичне заняття 6	Особливості індуктивного умовиводу	-	-	2	-	7
	Самостійна робота 6	Наукова індукція	-	-	-	8	5
15-16	Лекція 7	Аналогія та гіпотеза	2	-	-	-	-
	Самостійна робота 7	Значення гіпотези та аналогії у науковому пошуку	-	-	-	8	5
15-16	ПМК 2	Підсумковий контроль за змістовий модуль 2					10
Всього за змістовий модуль 2 – 45 год.			8	-	6	31	50
Залік							-
Всього з навчальної дисципліни – 90 год.							100

Самостійна робота № 1

ТЕМА: ПРЕДМЕТ І ЗНАЧЕННЯ ЛОГІКИ

Методи: бесіда, усне опитування, діагностика знань, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: *знати* особливості виникнення й розвитку логіки; сутність і зміст форм мислення; *вміти* аналізувати термінологію та знаходити протиріччя в мисленні правильно вибудовувати логічні міркування в процесі мислення, визначати форми мислення, їх різновиди, сутність.

Актуалізація опорних знань: бесіда про значення мислення і пізнання у житті людини.

Основні поняття: логіка, мислення, пізнання, чуттєве пізнання, абстрактне пізнання.

Література:

1. Жеребкин В. Е. Логика / В. Е. Жеребкин. – Харьков: Изд-во Харьков. ун-та, 1968. – 256 с.
2. Конверський А. Є. Логіка / А. Є. Конверський. – К.: Український центр духовної культури, 1999. – 400 с.
3. Кондаков Н. И. Логический словарь / Н. И. Кондаков. – М.: Наука, 1975. – 720 с.
4. Мозгова Н. Г. Логіка / Н. Г. Мозгова. – К.: Каравелла, 2011. – 248 с.
5. Орендарчук Г. О. Логіка / Г. О. Орендарчук. – Тернопіль: Астон, 2008. – 272 с.
6. Тофтул М. Г. Логіка / М. Г. Тофтул. – К.: Вид. центр «Академія», 2003. – 368 с.

Питання для самостійного вивчення:

1. Виникнення і генезис поняття «логіка»:
 - а) розвиток логіки у Давній Індії;
 - б) логіка Давньої Греції;
 - в) особливості логіки Середньовіччя та епохи Відродження;
 - г) логіка Нового часу;
 - д) сучасна логіка та її розвиток;
 - е) історія логіки в Україні.

Тематика доповдей:

1. Логіка і філософія.
2. Логіка і психологія.
3. Логічна структура науки.
4. Логіка і творчість.
5. Логіка і соціологія.
6. Логіка у моїй майбутній професії.

Семінарське заняття № 2

ТЕМА: ЗАКОНИ ЛОГІКИ

Методи: бесіда, опитування, діагностика знань, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: *знати* онтологічний, гносеологічний та праксеологічний зміст основних формально-логічних законів; *вміти* правильно вибудовувати логічні міркування в процесі мислення, визначати форми мислення, їх різновиди, сутність.

Актуалізація опорних знань: контрольні питання до теми «Предмет і значення логіки».

Основні поняття: закони мислення, закон тотожності, закон суперечності, закон виключеного третього, закон достатньої підстави.

Література.

1. Гетманова А.Д. Логика / А.Д.Гетманова. – К.: Новая школа, 1995. – 303 с.
2. Жеребкин В. Е. Логика / В. Е.Жеребкин. – Харьков: Изд-во Харьков. ун-та, 1968. – 256 с.
3. Конверський А. Є. Логіка / А. Є. Конверський. – К.: Український центр духовної культури, 1999. – 400 с.
4. Кондаков Н. И. Логический словарь / Н. И. Кондаков. – М.: Наука, 1975. – 720 с.
5. Івін О.А. Логіка / О.А.Івін. – К.: Арттек, 1996. – 232 с.
6. Мозгова Н.Г. Логіка / Н. Г. Мозгова. – К.: Каравелла, 2011. – 248 с.
7. Орендарчук Г. О. Логіка / Г. О. Орендарчук. – Тернопіль: Астон, 2008. – 272 с.
8. Тофтул М. Г. Логіка / М. Г. Тофтул. – К.: Вид. центр «Академія», 2003. – 368 с.
9. Хоменко І. Логіка / І.Хоменко. – К.: Абрис, 2004. – 255 с.

Питання для самостійного вивчення:

1. Закон подвійного заперечення.
2. Закони контрапозиції.
3. Закони складної контрапозиції.
4. Закон асоціативності.

Тематика доповідей:

1. Закон ідемпотентності.
2. Закон комутативності.
3. Закон дистрибутивності.
4. Закони де Моргана.

Самостійна робота № 3

ТЕМА: ПОНЯТТЯ

Методи: бесіда, опитування, діагностика знань, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: *знати* структуру поняття, його види, сутність і зміст основних операцій з поняттями, відносини між поняттями; *вміти* оперувати з обсягом і змістом поняття, аналізувати види понять, відношення між поняттями, надавати правильне визначення понять; проводити поділ понять.

Актуалізація опорних знань: контрольні питання до теми «Закони логіки».

Основні поняття: поняття, зміст та обсяг поняття, види понять, обмеження та узагальнення понять, поділ понять.

Література:

1. Жеребкин В. Е. Логика / В. Е. Жеребкин. – Харьков: Изд-во Харьков. ун-та, 1968. – 256 с.
2. Кириллов В.И. Логика / В.И. Кириллов, А.А. Старченко. – М.: Высшая школа, 1998. – 264 с.
3. Конверський А. Є. Логіка / А. Є. Конверський. – К.: Український центр духовної культури, 1999. – 400 с.
4. Мозгова Н.Г. Логіка / Н. Г. Мозгова. – К.: Каравелла, 2011. – 248 с.
5. Орендарчук Г. О. Логіка / Г. О. Орендарчук. – Тернопіль: Астон, 2008. – 272 с.
6. Руденко К.П. Логіка / К.П. Руденко. – К.: Вища школа, 1976. – 300 с.

Питання для самостійного вивчення:

1. Основні способи утворення понять.
2. Додавання понять.
3. Множення понять.
4. Віднімання понять.

Тематика доповідей:

1. Поняття і уявлення.
2. Мовні засоби виразу понять.
3. Закон зворотного відношення між обсягом і змістом поняття.

Самостійна робота № 4

ТЕМА: СУДЖЕННЯ

Методи: бесіда, опитування, діагностика знань, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: *знати* структуру судження, його види, сутність і зміст основних операцій з судженнями, відносини між судженнями за логічним квадратом; *вміти* виокремлювати суб'єкт і предикат судження, визначати розподіленість термінів, вирішувати завдання за логічним квадратом, будувати таблиці істинності для складних суджень.

Актуалізація опорних знань: контрольні питання до теми «Поняття».

Основні поняття: судження, терміни судження, види суджень логічний квадрат, прості і складні судження.

Література:

1. Жеребкин В. Е. Логика / В. Е. Жеребкин. – Харьков: Изд-во Харьков. ун-та, 1968. – 256 с.
2. Иванов Е.А. Логика / Е.А. Иванов. – М.: Издательство БЕК, 1996. – 309 с.
3. Конверський А. Є. Логіка / А. Є. Конверський. – К.: Український центр духовної культури, 1999. – 400 с.
4. Кондаков Н. И. Логический словарь / Н. И. Кондаков. – М.: Наука, 1975. – 720 с.
5. Мозгова Н.Г. Логіка / Н. Г. Мозгова. – К.: Каравелла, 2011. – 248 с.
6. Орендарчук Г. О. Логіка / Г. О. Орендарчук. – Тернопіль: Астон, 2008. – 272 с.
7. Тофтул М. Г. Логіка / М. Г. Тофтул. – К.: Вид. центр «Академія», 2003. – 368 с.

Питання для самостійного вивчення:

1. Судження і речення.
2. Складні судження та їх види.
3. Значення суджень як форми мислення.

Тематика доповідей:

1. Роль запитання в пізнанні.
2. Логіка висловлювань.
3. Логіка предикатів.
4. Проблеми істинності модальних суджень у праві.

Самостійна робота № 5

ТЕМА: ДЕДУКТИВНИЙ УМОВИВІД

Методи: бесіда, опитування, діагностика знань, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: *знати* основні види умовиводів, структуру умовиводу та особливості його утворення; *вміти* перетворювати безпосередні умовиводи шляхом операцій обернення, перетворення, протиставлення предикату, аналізувати структуру категоричного силогізму; оперувати з фігурами і модусами категоричного силогізму, робити висновки за стверджувальним і заперечним модусами умовно-категоричного умовиводу.

Актуалізація опорних знань: контрольні питання до теми «Судження».

Основні поняття: умовивід, дедуктивний умовивід, індуктивний умовивід, структура умовиводу, простий категоричний умовивід, силогізм, фігури та модуси силогізму.

Література:

1. Гетманова А.Д. Логика / А.Д.Гетманова. – К.: Новая школа, 1995. – 303 с.
2. Жеребкин В. Е. Логика / В. Е.Жеребкин. – Харьков: Изд-во Харьков. ун-та, 1968. – 256 с.
3. Конверський А. Є. Логіка / А. Є. Конверський. – К.: Український центр духовної культури, 1999. – 400 с.
4. Кондаков Н. И. Логический словарь / Н. И. Кондаков. – М.: Наука, 1975. – 720 с.
5. Мозгова Н.Г. Логіка / Н. Г. Мозгова. – К.: Каравелла, 2011. – 248 с.
6. Орендарчук Г. О. Логіка / Г. О. Орендарчук. – Тернопіль: Астон, 2008. – 272 с.
7. Свинцов В.И. Логика / В.И.Свинцов. – М.: Скорина; Весь мир, 1998. – 257 с.
8. Тофтул М. Г. Логіка / М. Г. Тофтул. – К.: Вид. центр «Академія», 2003. – 368 с.

Питання для самостійного вивчення:

1. Простий категоричний силогізм.
2. Загальні правила силогізму.
3. Логічні помилки в силогізмах.
4. Фігури та модуси категоричного силогізму.
5. Пізнавальна роль дедукції.

Тематика доповідей:

1. Правильний і неправильний умовивід.
2. Скорочений силогізм (ентимема).
3. Складний силогізм (полісилогізм).
4. Складноскорочені силогізми (сорит, епіхейрема).
5. Сутність «дедуктивного методу» Шерлока Холмса.

Самостійна робота № 6

ТЕМА: ІНДУКТИВНИЙ УМОВИВІД

Методи: бесіда, опитування, діагностика знань, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: *знати* основні види умовиводів, структуру індуктивного умовиводу та особливості його утворення, основні методи виявлення причинних зв'язків у науковій індукції; *вміти* робити індуктивні висновки та знаходити помилки у індуктивних умовиводах.

Актуалізація опорних знань: контрольні питання до теми «Дедуктивний умовивід».

Основні поняття: індуктивний умовивід, наукова індукція, елімінативна індукція, популярна індукція.

Література:

1. Гетманова А.Д. Логика / А.Д.Гетманова. – К.: Новая школа, 1995. – 303 с.
2. Жеребкин В. Е. Логика / В. Е.Жеребкин. – Харьков: Изд-во Харьков. ун-та, 1968. – 256 с.
3. Конверський А. Є. Логіка / А. Є. Конверський. – К.: Український центр духовної культури, 1999. – 400 с.
4. Кондаков Н. И. Логический словарь / Н. И. Кондаков. – М.: Наука, 1975. – 720 с.
5. Івін О.А. Логіка / О.А.Івін. – К.: Артєк, 1996. – 232 с.
6. Мозгова Н.Г. Логіка / Н. Г. Мозгова. – К.: Каравелла, 2011. – 248 с.
7. Орендарчук Г. О. Логіка / Г. О. Орендарчук. – Тернопіль: Астон, 2008. – 272 с.
8. Тофтул М. Г. Логіка / М. Г. Тофтул. – К.: Вид. центр «Академія», 2003. – 368 с.
9. Хоменко І. Логіка / І.Хоменко. – К.: Абрис, 2004. – 255 с.

Питання для самостійного вивчення:

1. Історія індуктивного методу пізнання.
2. Порівняльна характеристика індуктивного та дедуктивного умовиводу.
3. Методи наукової індукції.
4. Помилки в індуктивних умовиводах.

Тематика доповідей:

1. Методи встановлення причинних зв'язків.
2. Роль індукції в процесі пізнання.
3. Логічна складова культури мислення.

Самостійна робота № 7

ТЕМА: АНАЛОГІЯ І ГІПОТЕЗА

Методи: бесіда, опитування, діагностика знань, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: *знати* зміст і значення аналогії і гіпотези у науковій діяльності; правила здійснення умовиводу за аналогією; методи утворення гіпотези; *вміти* застосовувати метод аналогії, будувати та перевіряти гіпотезу.

Актуалізація опорних знань: контрольні питання до теми «Індуктивний умовивід».

Основні поняття: умовивід за аналогією, гіпотеза, структура гіпотези, моделювання.

Література:

1. Жеребкин В. Е. Логика / В. Е. Жеребкин. – Харьков: Изд-во Харьков. ун-та, 1968. – 256 с.
2. Конверський А. Є. Логіка / А. Є. Конверський. – К.: Український центр духовної культури, 1999. – 400 с.
3. Кондаков Н. И. Логический словарь / Н. И. Кондаков. – М.: Наука, 1975. – 720 с.
4. Мозгова Н. Г. Логіка / Н. Г. Мозгова. – К.: Каравелла, 2011. – 248 с.
5. Орендарчук Г. О. Логіка / Г. О. Орендарчук. – Тернопіль: Астон, 2008. – 272 с.
6. Тофтул М. Г. Логіка / М. Г. Тофтул. – К.: Вид. центр «Академія», 2003. – 368 с.

Питання для самостійного вивчення:

1. Висування гіпотез (версій).
2. Неточна аналогія.

Тематика доповідей:

1. Пізнавальна роль гіпотези.
2. Використання аналогії в професійній діяльності.
3. Роль гіпотези в професійній діяльності.

Самостійна робота № 8

ТЕМА: ДОКАЗ

Методи: бесіда, опитування, діагностика знань, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: *знати* зміст і значення аналогії і гіпотези у науковій діяльності; правила здійснення умовиводу за аналогією; методи утворення гіпотези; *вміти* застосовувати метод аналогії, будувати та перевіряти гіпотезу.

Актуалізація опорних знань: контрольні питання до теми «Індуктивний умовивід».

Основні поняття: умовивід за аналогією, гіпотеза, структура гіпотези, моделювання.

Література:

7. Жеребкин В. Е. Логика / В. Е. Жеребкин. – Харьков: Изд-во Харьков. ун-та, 1968. – 256 с.
8. Конверський А. Є. Логіка / А. Є. Конверський. – К.: Український центр духовної культури, 1999. – 400 с.
9. Кондаков Н. И. Логический словарь / Н. И. Кондаков. – М.: Наука, 1975. – 720 с.
10. Мозгова Н.Г. Логіка / Н. Г. Мозгова. – К.: Каравелла, 2011. – 248 с.
11. Орендарчук Г. О. Логіка / Г. О. Орендарчук. – Тернопіль: Астон, 2008. – 272 с.
12. Тофтул М. Г. Логіка / М. Г. Тофтул. – К.: Вид. центр «Академія», 2003. – 368 с.

Питання для самостійного вивчення:

1. Будова та види доведення.
2. Правила доведення.
3. Правила спростування.

Тематика доповіді:

1. Софізми.
2. Паралогізми.
3. Парадокси.
4. Антиномії.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

ПМК №1

1. Мислення та його роль у пізнанні світу. Мислення як об'єкт вивчення логіки.
2. Логіка як наука про закони і форми правильного мислення.
3. Специфіка предмету логіки. Місце логіки в системі наук.
4. Формальна і діалектична логіка та їх співвідношення. Математична логіка.
5. Поняття логічної форми (структури) думки і логічного закону.
6. Єдність змісту думки і логічної форми. Істинність мислення і формально-логічна правильність міркування.
7. Структура думки та її вираз за допомогою символів.
8. Мислення і мова.
9. Значення і роль логіки для науки і практики, для навчання і виховання.
10. Культура мислення та роль логіки в її формуванні і розвитку.
11. Процес зародження логіки в надрах філософії.
12. Логіка Давньої Індії.
13. Логіка Давньої Греції.
14. Логіка Середньовіччя.
15. Логіка Нового часу.
16. Некласичний етап розвитку логіки.
17. Математична логіка, багатозначна логіка, інтуїціоністська логіка.
18. Основні формально-логічні закони.
19. Логічні помилки, що пов'язані з порушенням вимог законів логіки: софізми і паралогізми, їх характеристика.
20. Закон тотожності та його сутність.
21. Характеристика закону суперечності та його формула.
22. Завдання, які вирішує закон суперечності.
23. Сфера застосування закону виключеного третього, забезпечення ним послідовності правильної думки.
24. Закон достатньої підстави, його зміст, визначення, і логічна формула.
25. Поняття. Відмінність між поняттям і уявленням.
26. Логічні способи характеристики понять: порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення.
27. Відмінність між поняттям і словом та їх зв'язок.
28. Обсяг та зміст поняття. Поділ понять на види за змістом і обсягом.
29. Відношення між поняттями.
30. Операції над поняттями: складання, множення, заперечення поняття, узагальнення, обмеження.
31. Визначення (дефініція) як розкриття змісту поняття. Відмінність визначення від опису, характеристики, порівняння, показу.
32. Реальні і номінальні визначення. Правила та помилки визначення.
33. Поділ поняття та його види (простий поділ, дихотомічний, класифікація).

ПМК №2

1. Судження як основна форма мислення. Загальна характеристика судження і його структури: суб'єкт, предикат, зв'язка.
2. Символи і формули суджень. Просте і складне судження.
3. Основні види простих суджень.
4. Поділ суджень за змістом предикату, за якістю зв'язки, за обсягом суб'єкта, за модальністю, за типом логічних союзів.
5. Категоричне судження. Поділ категоричних суджень на види за якістю та кількістю.
6. Класифікація основних видів суджень.
7. Розподіленість і нерозподіленість термінів у судженнях. Правила розподіленості термінів у судженнях.
8. Відношення між судженнями.
9. Поняття складного судження. Процес утворення складних суджень.
10. Умовні, єднальні і розподільні судження.
11. Умовивід як форма мислення, його структура. Основні види умовиводів.
12. Обернення та перетворення судження.
13. Протиставлення предикату та протиставлення суб'єкту.
14. Висновки за логічним квадратом.
15. Дедукція як умовивід від загального до часткового.
16. Скорочені, складні та складноскорочені силогізми (ентимема, полісилогізм, соріти, еніхейрема).
17. Загальні правила силогізму.
18. Поняття про фігури силогізму: характеристика першої, другої, третьої та четвертої фігур.
19. Індукція як умовивід від часткового до загального.
20. Засновки і висновки в індукції та її побудова.
21. Опосередкованість індуктивного умовиводу.
22. Повна та неповна індукція.
23. Поняття наукової індукції.
24. Методи індукції.
25. Характеристика умовиводу за аналогією, його ознаки та структура.
26. Аналогія та її види.
27. Призначення методу моделювання. Оригінал і модель.
28. Гіпотеза як спосіб мислення. Призначення гіпотези та її роль. Логічна структура гіпотези.
29. Види гіпотез. Наукова гіпотеза та робоча гіпотеза.
30. Версія та її логічна структура. Предмет гіпотези та предмет версії.
31. Доведення та його структура. Види доведень.
32. Поняття спростування та його спрямованість. Способи спростування.
33. Правила доведення і спростування та помилки, які трапляються в доведеннях.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Абрамович С.Д. Риторика: навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл./ С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. - Л. : Світ, 2001. - 240 с.
2. Асмус В.Ф. Логика / В.Ф Асмус. – М.: Едиториал УРСС, 2001. – 392 с.
3. Бочаров В.А. Основы логики / В.А.Бочаров, В.И.Маркин. – М.:Высшая школа, 1994. – 352 с.
4. Гетманова А.Д. Логика / А.Д.Гетманова. – К.: Новая школа, 1995. – 303 с.
5. Горский Д.П. Краткий словарь по логике / Д.П.Горский, А.А.Ивин, А.Л.Никифорова. – М.: Мысль, 1991. – 344 с.
6. Дюмін О.З. Ділове спілкування. (Риторика та ораторське мистецтво): практ. посіб. / О. З. Дюмін, А. О. Ніколаєва ; Міністерство освіти і науки України. Науково-методичний центр вищої освіти, Харківський держ. технічний ун-т радіоелектроніки. - Х. : Вид-цтво ХТУРЕ, 2001. - 146 с.
7. Жеребкин В. Е. Логика / В. Е.Жеребкин. – Харьков: Изд-во Харьков. ун-та, 1968. – 256 с.
8. Иванов Е.А. Логика / Е.А.Иванов. – М.: БЕК, 1996. – 310 с.
9. Ивлев Ю.В. Логика / Ю.В.Ивлев. – М.: Просвещение, 1994. – 374 с.
10. Івін О.А. Логіка / О.А.Івін. – К.: Арттек, 1996. – 232 с.
11. Кириллов В.И. Логика / В.И.Кириллов, А.А.Старченко. – М.: Высшая школа, 1998. – 272 с.
12. Конверський А. Є. Логіка / А. Є. Конверський. – К.: Український Центр духовної культури, 1999. – 400 с.
13. Кондаков Н. И. Логический словарь / Н. И. Кондаков. – М.: Наука, 1975. – 720 с.
14. Марценюк С.П. Логіка: Курс лекцій / С.П.марценюк. – К.: НМК ВО, 1993. – 288 с.
15. Мацько Л. І. Риторика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. - К. : Вища школа, 2003. - 311 с.
16. Мозгова Н.Г. Логіка / Н. Г. Мозгова. – К.: Каравелла, 2011. – 248 с.
17. Орендарчук Г. О. Логіка / Г. О. Орендарчук . – Тернопіль: Астон, 2008. – 272 с.
18. Руденко К.П. Логіка / К.П.Руденко. – К.: Вища школа, 1976. – 304 с.
19. Свинцов В.И. Логика / В.И.Свинцов. – М.: Скорина; Весь мир, 1998. – 352 с.
20. Солодухин О.А. Логика / О.А.Солодухин. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. – 384 с.
21. Тофтул М. Г. Логіка / М. Г. Тофтул. – К.: Вид. центр «Академія», 2003. – 368 с.
22. Троїцька Т.С. Практикум з логіки: навчальний посібник / Т.С.Троїцька, Г.Г.Тараненко, О.М.Троїцька. – Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2013. – 100 с.
23. Хоменко І. Логіка / І.Хоменко. – К.: Абрис, 2004. – 255 с.
24. Хоменко І.В. Основы логики / І.В.Хоменко, І.А.Алексюк. – К.: Золоті ворота, 1996. – 256 с.

Допоміжна:

25. Баева О.А. Ораторское искусство и деловое общение / О.А. Баева. – Мн., 2001.
26. Введенская Л.А. Культура и искусство речи. Современная риторика: для высш. и сред. учеб. заведений / Л.А. Введенская, Л.Г. Павлова. – Ростов н/Д: Феникс, 1995. – 576 с.
27. Выготский Л.С. Мышление и речь: психологические исследования / Л. С. Выготский; ред. Г. Н. Шелогурова. – М.: Лабиринт, 1996. – 416 с.
28. Далецкий Ч.Б. Практикум по риторике. – М., 1996.
29. Дзюбенко О.Г. Культура дискуссий / О.Г.Дзюбенко, Т.В.Присяжный. – К.: Политиздат Украины, 1990. – 157 с.
30. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки / К.К.Жоль. – К.: Вища школа, 1992. – 128 с.
31. Зарецкая Е.Н. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации / Е. Н. Зарецкая. – М.: Дело, 1998. – 480 с.
32. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії. – К., 1997.
33. Ивин А.А. Искусство правильно мыслить / А.А.Ивин. – М.: Просвещение, 1990. – 237 с.
34. Ішмуратов А. Т. Вступ до філософської логіки / А.Т. Ішмуратов. – К.: Абрис, 1997. – 350 с.
35. Каган М.С. Мир общения: Проблема межсубъектных отношений / М.С.Каган. – М.: Политиздат, 1988. – 319 с.
36. Корнилова Е.Н. Риторика - искусство убеждать. Своеобразие публицистики античной эпохи: учеб. пособие / Е. Н. Корнилова; УРАО, МГУ им. М.В.Ломоносова. – М.: Изд-во УРАО, 1998. – 208 с.
37. Логика и риторика: хрестоматия: Учеб. пособие для студ. вузов / сост. В. Ф. Берков, Я. С. Яскевич. – Минск : ТетраСистемс, 1997. – 624 с.
38. Лук А.Н. Мышление и творчество / А.Н.Лук. – М.: Политиздат, 1976. – 144 с.
39. Маркова Т.И. Риторика и этика деловой презентации: учеб. пособие / Т. И. Маркова, В. А. Шенберг; Санкт-Петербургский гос. инженерно-экономический ун-т. – СПб.: СПбГИЭУ, 2001. – 100 с.
40. Мельников В.Н. Логические задачи / В.Н.Мельников. – К.; Одесса: Высшая школа, 1989. – 344 с.
41. Михальская А.К. Педагогическая риторика: история и теория: учеб. пособие для студ. пед. ун-тов и ин-тов / А. К. Михальская. – М. : Академия, 1998. – 432 с.
42. Мицич П. Как проводить деловые беседы / П.Мицич. – М.: Экономика, 1983. – 208 с.
43. Никифоров А. Л. Книга по логике / А.Л.Никифоров. – М., 1995. – 160 с.
44. Палеха Ю.И. Организация современной деловой коммуникации: Учеб.-метод. пособие. – 2-е изд., доп. и испр. / Ю.И.Палеха. – К.: МАУП, 1996. – 164 с.
45. Панасюк А.Ю. Управленческое общение: Практич. Советы / А.Ю.Панасюк. – М.: Экономика, 1990. – 112 с.
46. Сагач Г.М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації: навч. посібник / Г. М. Сагач; Міжнародна академія фундаментальних основ буття, Київський ін-т соціальних та культурних зв'язків ім. святої рівноапостольної княгині Ольги. – К. : Зоря, 2003. – 255 с.

47. Стернин И.А. Практическая риторика: учеб. пособие для студ. вузов / И. А. Стернин. - М. : ИЦ"Академия", 2003. - 270 с.
48. Стешов А.В. Как победить в споре: О культуре полемики / А.В. Стешов. – Л.: Лен-издат, 1991. – 191 с.
49. Таранов П.С. Искусство риторики: Универсальное пособие для умения говорить красиво и убедительно. – Симферополь, 2001
50. Троянкина Л.Д. Основы теории и практики эффективного речевого общения (современная риторика): учебно-метод. пособие / Л. Д. Троянкина; Рос. хим.технологический ун-т им. Д.И.Менделеева, Издательский центр. - М. : РХТУ им. Д.И.Менделеева, 2001. - 108 с.
51. Формальная логика. – Л.: Изд-во Лен. ун-та, 1977. – 358 с.
52. Хазагеров Т.Г. Общая риторика: Курс лекций. Словарь риторических приемов: учеб. пособие для студ. вузов, обуч. по напр. "Филология" / Т. Г. Хазагеров, Л. С. Ширина. - 2.изд., перераб. и доп. - Ростов н/Д : Феникс, 1999. - 320 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Богдановський І. В., Льовкіна О. Г. Логіка: Опорний конспект лекцій: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://chitalka.info/gp_12/gp_12index.htm.
2. Жеребкін В. Є. Логіка: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/logika/logika_-_zherebkin_vye
3. Ивин А. А. Логика: учебник для гуманитарных факультетов: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://psylib.org.ua/books/ivina01/index.htm>.
4. Конверський А. Є. Логіка: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15220809/logika/logika_-_konverskiy_aye.
5. Навчально-інформаційний портал ТДАТУ: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. – Точка доступу: <http://nip.tsatu.edu.ua/>
6. Наукова бібліотека ТДАТУ – м. Мелітополь, пр. Б. Хмельницького, 18.
7. Науково-технічна бібліотека ТДАТУ: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. – Точка доступу: <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
8. Сайт кафедри суспільно-гуманітарних наук ТДАТУ: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. – Точка доступу: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/>
9. Тофтул Н. Г. Логіка: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://readbookz.com/books/184.html>.
10. Шадрин Д. А. Логика. Конспект лекцій: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.e-reading.org.ua/bookreader.php/99495/Shadrin_-_Logika_konspekt_lekcii.html.

